

KEMIN KAUPUNGIN PIENHANKINTAOHJE

Hyväksytty KH 18.11.2019 § 396

Sisällys

1 PIENHANKINTOJEN TAUSTAA JA TAVOITE	3
Taustaa	3
Tavoite	3
2 PIENHANKINTATAVAT	4
Suorahankinta.....	4
Tarjouskilpailun järjestäminen.....	4
Suorahankinta poikkeustapauksissa	4
Eurorajat pienhankinnan toteutustavan valitsemiseksi	5
3 PIENHANKINTAPROSESSIN PÄÄPIIRTEET	6
4 TARJOUSKILPAILU	7
Sähköisen tarjouskilpailun suunnittelun ja toteuttamisen eri vaiheet	7
Muuta tärkeää hankinnoissa huomioitavaa	8
Julkisuus.....	8
Sopimuksen seuranta.....	9
5 KESTÄVÄT JA SOSIAALISET HANKINNAT JA INNOVATIIVISET HANKINNAT	10
Ympäristökriteerien huomioiminen	10
Elinkaarikustannukset hankinnoissa	10
Teknisten vaatimusten asettaminen.....	11
Sosiaaliset näkökohdat.....	11
Pienten ja keskisuuren yritysten huomioiminen.....	12
6 CLOUDIA PIENHANKINTAJÄRJESTELMÄ	13
7 DOKUMENTIT, LINKIT JA LISÄTIEDOT	14
Hankintoihin liittyvät kaupungin omat dokumentit	14
Tietosuoja.....	14
Yleiset linkit ja dokumentit.....	14
Yleiset sopimusehdot	14
Ympäristö- ja sosiaaliset kriteerit.....	14
SANASTO PIENHANKINNOISSA.....	15

1 PIENHANKINTOJEN TAUSTAA JA TAVOITE

Taustaa

Kemin kaupungin pienhankinnat toteutetaan tämän ohjeen mukaisesti. Hankinnan koosta riippumatta kaupungin hankinnat tehdään aina huolellisesti ja hyvää hankintatapaa käyttäen. Hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys. Hankintoja suunniteltaessa tulee selvittää jo olemassa olevat sopimukset hankintatoimesta ja mikäli ko. hankinnasta on olemassa sopimus, tulee ostot tehdä sopimustoimittajalta. Ns. ohioistoja ei saa tehdä!

Tavoite

Tavoitteena pienhankinnoissa on tarkoituksenmukaisen ja laadukkaan tuotteen tai palvelun saaminen kustannustehokkaaseen hintaan. Kaupunki haluaa edistää pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuihin. Näin vahvistetaan aluetaloutta, tuetaan työpaikkojen syntymistä paikallisesti ja maakunnan alueella sekä edistetään alueen palveluiden laajenemista.

Pienhankinnat toteutetaan kevyillä ja joustavilla menetelmillä. **Tavoitteena on saada luotettava näkemys hankittavan tavaran tai palvelun hintatasosta.** Pienhankinnat voidaan tehdä erilaisin hankintamenettelyin. Hankintamenettelyjä on kuvattu tarkemmin kaupungin hankintaohjeessa. Pienhankinnoissa tavoitteena on luoda myös uusia hyviä hankintamenettelyjä.

Pienhankintoja ovat kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat:

1. alle 60 000 € tavarahankinnat, palveluhankinnat ja suunnittelukilpailut
2. alle 150 000 € rakennusurakat
3. alle 400 000 € sosiaali- ja terveystoimen palvelut
4. alle 300 000 € muut erityiset palvelut (mm. ruokapalvelut sekä oikeudelliset palvelut)
5. alle 500 000 € käyttöoikeussopimukset

Hankintapäätösten hyväksymisvaltuudet löytyvät Kemin kaupungin intranetistä kohdasta ”Hankinnat”.

2 PIENHANKINTATAVAT

Suorahankinta

Suorahankinta tarkoittaa pienhankinnoissa hankintaa ilman tarjouskilpailun järjestämistä. Hankinta voidaan toteuttaa suorahankintana, jos hankinnan arvo on vähäinen.

Hankinta tehdään;

suoraan yhdeltä toimittajalta hintatason selvittämisen jälkeen (alle 5 000 euron hankinnoissa eli sivun 5 taulukon kohta 1) tai

selvittämällä hinnat hintatiedustelun avulla ennen ostamista (5 000 – 10 000 euron hankinnoissa eli sivun 5 taulukon kohta 2).

Suorahankinnalla ei tarkoiteta tilauksia, jotka kaupunki tekee kilpailutettujen sopimusten puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista.

Tarjouskilpailun järjestäminen

Määrältään 10.000 € suuremmat, mutta kuitenkin alle kansallisten kynnsarvojen jäävät hankinnat (alle 60.000 €) toteutetaan tarjouskilpailulla (sivun 5 taulukon kohta 3). Tarjouskilpailussa hankinnan sisältö määritellään tarjouspyyntöön ja toimittajat tarjoavat tarjouspyynnön mukaisesti.

Tarjouskilpailut toteutetaan Cludia Pienhankinta-järjestelmän kautta. Cludia Pienhankintajärjestelmä helpottaa hankintayksikön työtä, tekee koko prosessin hallitummaksi ja yhteneväisemmäksi ja vähentää virheiden mahdollisuutta. Järjestelmä mahdollistaa myös pienhankintojen seuraamisen. Pienhankintajärjestelmän avulla hoituvat myös hankintailmoitukset, joten tieto avoimista kilpailutuksista lisääntyy. Sähköisen palvelun avulla tarjoaminen on myös toimittajille helpompaa.

Tarjouspyyntö julkaistaan (Pienhankintapalvelu.fi) - tarjousportaalissa, jonne toimittajat voivat rekisteröityä maksutta ja jättää tarjouksen. Tarjouspyyntöä julkaistaessa voi määritellä kuinka laajalta alueelta halutaan tarjouksia (Kemi-Lappi-koko Suomi). Tarjouspyynnön julkaisemisen yhteydessä voidaan lähettää heräteviesti hankinnasta alueella toimiville yrityksille.

Suorahankinta poikkeustapauksissa

Poikkeuksellisesti suorahankintoja voidaan tehdä myös yli 10 000 euron hankinnoissa.

Suoran hankintamenettelyn perusteina tällöin voivat olla muun muassa:

- hankittavaa tuotetta ei ole todennettavasti muualta saatavissa tai
- kysymyksessä on lisähankinta tai
- kysymyksessä on poikkeuksellinen kiiretilanne, joka ei johdu hankintayksiköstä tai hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen

Eurorajat pienhankinnan toteutustavan valitsemiseksi

<p>1 Suorahankinta Alle 5 000 € tavara- ja palveluhankinnat   Selvitä yleinen hintataso esimerkiksi verkkokauppoja vertailemalla. Suorahankinta tehdään valitulta toimittajalta. Erillistä kirjallista hankintapäätöstä ei tehdä eikä toimittajalle lähetetä oikaisuohjetta.</p>
<p>2 Hintatiedustelu 5 000 € – 10 000 € tavara- ja palveluhankinnat   Hintatiedustelu tehdään vähintään kolmelle tarjoajalle esim. sähköpostilla tai nettivertailuna ja siitä tehdään sisäinen vertailu tai muistio, joka tallennetaan. Erillistä kirjallista hankintapäätöstä ei tehdä eikä tarjoajille lähetetä oikaisuohjetta.</p>
<p>3 Sähköinen tarjouskilpailu 10 000 € – 60 000 € hankinnat   Hankinnat kilpailutetaan Cludia Pienhankinta - järjestelmän kautta. Hankinnasta tehdään hankintapäätös, joka lähetetään tarjoajille. Hankintapäätöksen mukana lähetetään oikaisuohje. Tiedoksianto tehdään Cludia Kilpailutus-järjestelmän kautta.</p>

POIKKEUKSET:

- **Rakennusurakat**, joissa hankintalain asettama raja on 150 000 €, **toteutetaan kilpailutus Cludia Pienhankinnan kautta hankinnan ylittäessä 20 000 €**. Muussa tapauksessa voidaan tehdä taulukon kohdan 1 tarkoittama hankinta suoraan yhdeltä toimittajalta.
- **Sosiaali- ja terveystalot**, joissa hankintalain asettama raja on 400 000 €, **toteutetaan kilpailutus Cludia Pienhankinnan kautta hankinnan ylittäessä 20 000 €**. Muussa tapauksessa voidaan tehdä taulukon kohdan 1 tarkoittama hankinta suoraan yhdeltä toimittajalta.
- **Muissa erityispalveluissa**, joissa hankintalain asettama raja on 300 000 €, **toteutetaan kilpailutus Cludia Pienhankinnan kautta hankinnan ylittäessä 20 000 €**. Muussa tapauksessa voidaan tehdä taulukon kohdan 1 tarkoittama hankinta suoraan yhdeltä toimittajalta.
- **Käyttöoikeussopimuksissa**, joissa hankintalain asettama raja on 500 000 €, **toteutetaan kilpailutus Cludia Pienhankinnan kautta hankinnan ylittäessä 20 000 €**. Muussa tapauksessa voidaan tehdä taulukon kohdan 1 tarkoittama hankinta suoraan yhdeltä toimittajalta.

PUITESOPIMUKSET

- Jos ostosta on jo kilpailutettu puitesopimus, jossa kaikki ehdot on ilmoitettu, ei puitesopimuksen alaista tilausta tarvitse erikseen kilpailuttaa eikä siitä tarvitse tehdä hankintapäätöstä. Tilaukset tehdään määrärahavarausten puitteissa ja laskut hyväksytään hankintapäätösten hyväksymisvaltuuksien mukaisesti.
- Jos kaikkia puitejärjestelyn ehtoja ei ole usean toimittajan kanssa tehdyssä järjestelyssä vahvistettu, kilpailutetaan hankinnat järjestelyyn otettujen toimittajien kesken puitejärjestelyn ehtojen mukaisesti ns. minikisana. Tässä tapauksessa yli 10 000 € euron hankinnasta tehdään hankintapäätös, joka lähetetään tarjoajille. Hankintapäätöksen mukana lähetetään oikaisuohje.

3 PIENHANKINTAPROSESSIN PÄÄPIIRTEET

- ✓ Selvitä minkä hintainen hankinta tulee kuntatasolla olemaan. Käytä laskennassa arvonlisäverottomia hintoja.
- ✓ Selvitä onko kaupungissa jo olemassa yhteishankintasopimus tai sopimus, josta voit tilata tarvitsemasi tuotteen/palvelun vai tuleeko sinun ostaa se erikseen.
- ✓ Sopimukset löytyvät sopimushallintajärjestelmästä tai niitä voi tiedustella hankintatoimesta.
- ✓ Ota selvää millaisia mahdollisia ratkaisuja markkinoilla on, ja mitä niistä on tarjolla kunnan ja maakunnan alueella.

Hankinnan arvon ollessa:

Yli 10 000 €: järjestä tarjouskilpailu

- Kirjoita hankinnan kuvaus ja suunnittele sisältö sekä kriteerit. Harkitse onko hankinta jaettavissa osiin vai onko se yksi kokonaisuus, jonka ostat yhdeltä toimijalta.
- Ota yhteys hankintatoimeen hankinnan kilpailuttamiseksi tai kirjaudu sisään Clouidia Pienhankintajärjestelmään ja laadi tarjouspyyntö järjestelmään.
- Käynnistä tarjouskilpailu Clouidiassa. Vinkkaa tarjoajille, että he huomaavat tarjouskilpailun.
- Vertaile saadut tarjoukset ja ilmoita tarjoajille kuka voitti.
- Tee sopimus ja käytä yleisiä sopimusehtoja sopimuksen liitteenä.
- Tilaa tuote/palvelu voittajalta.

Alle 10 000 €: tee suora hankinta tai hintatiedustelu

- Varmista hankinnan oikea hintataso. Tarkista, että onko kaupungilla olemassa jo voimassa oleva sopimus tuotteesta/palvelusta.
- Osta tuote / palvelu parhaaksi toteamaltasi toimittajalta.
- Päätä ja nimeä kaupungin vastuuhenkilö, joka seuraa tuotteen / palvelun toimivuutta ja anna tarvittaessa sopimuskumppanille palautetta.
- Dokumentoi sopimusajan käyttökokemukset, poikkeamat, reklamaatiot jne. Allekirjoita sopimus ja tallenna se sopimushallintajärjestelmään.

4 TARJOUSKILPAILU

Sähköisen tarjouskilpailun suunnittelun ja toteuttamisen eri vaiheet

- ✓ Selvitä mahdollisuuksien mukaan onko kunta aiemmin hankkinut vastaavaa tuotetta/palvelua, kuinka tyytyväisiä edelliseen sopimukseen ja toimittajaan on oltu, mitkä hankinnan kustannukset ovat olleet koko elinkaaren ajalta jne.
- ✓ Laske hankinnan kokonaisarvo sopimusajaksi huomioiden myös mahdolliset optiokaudet. **Mikäli arvonlisäveroton hinta ylittää kansallisen kilpailutuskyynnyksen, käytä Kemin kaupungin hankintaohjetta kansalliset ja EU-kyynysarvot ylittävissä hankinnoissa.**
- ✓ Tarkista tuotteen/palvelun tarpeen laajuus kunnassa, sillä hankinnan arvo tulee laskea ja hankinta toteuttaa koko kunnan tarpeen, ei vain oman osastosi tarpeen mukaan.
- ✓ Mikäli tavarahankintasopimuksen kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen ja sopimus on voimassa toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan, laske sopimuksen ennakoitu kuukausiarvo kerrottuna luvulla 48.

Selvitä millaisia vaihtoehtoja markkinoilla on tarpeen täyttämiseen, **huomioi vähintään kolme toimittajaa**. Selvitä olisiko hankinnassa mahdollista hyväksyä osatarjouksia, jotta pienemmätkin yritykset voisivat tarjota.

Tässä vaiheessa voit olla yhteydessä kaupungin hankintatoimeen, mikäli koet tarvitsevasi apua hankinnassa.

Luo tarjouspyynnön sisältö:

- ✓ Kuvaa kattavasti mitä olet hankkimassa. Toimittajat päättävät kuvauksen perusteella kiinnostuksensa tarjouspyyntöön.
- ✓ Kirjaa auki hankinnan vaiheet, jotta toimittajat näkevät miten hankinta tulee etenemään.
- ✓ Suunnittele tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan. Tarjoajille kannattaa asettaa kelpoisuusehtoja, jotka varmistavat tarjoajien kyvyn toteuttaa hankinta. Mikäli tarjoajilta odotetaan kelpoisuustodistuksia, kannattaa ne pyytää vain kilpailutuksen voittajaehdokkaalta (esimerkiksi tilaajavastuulain mukaiset selvitykset).
- ✓ Määrittele tuotteen / palvelun pakolliset vaatimukset. Huomioi että laatua voi varmistaa hyvin pitkälle määrittämällä tuotteelle / palvelulle pakollisia vaatimuksia.
- ✓ Kuvaa tarjouksen vertailuperusteet. Vertailuperusteita suunniteltaessa tulee huomioida, mitä on asetettu pakollisiksi vaatimuksiksi. Mikäli pakolliset vaatimukset ovat kattavat, vertailuperusteeksi voi tulla pelkkä hinta, tai hinnan rinnalle voi määrittää muita laatuvaatimuksia.
- ✓ Kerro hankinnan keskeiset ehdot (esim. toimitusehdot, sopimusaika)
- ✓ Varaa haluamasi aika kysymysten esittämiselle ja ilmoita koska ja miten vastaat niihin.
- ✓ Pidä huolta, että hankinnan suunnittelussa on kyseisen hankinnan tarvittava asiantuntemus käytössä. Voit käyttää apuna myös toimittajia: lähetä tarvittaessa tarjouspyyntö tai ne osat siitä, joihin tarvitset kommentteja, vähintään kolmelle (3) toimittajalle kommentoitavaksi ennen kilpailutuksen julkaisemista.
- ✓ Varmista ettei kommentointi vääristä kilpailua. Kysy siksi mahdollisimman monen näkemystä, jotta saat kokonaiskäsityksen, miten hankinnan kohde olisi parasta kuvata tarjouspyyntöön.
- ✓ Luo kilpailutus Cludia Pienhankintajärjestelmään tai mikäli sinulla ei ole tunnuksia, ota yhteys kaupungin hankintatoimeen kilpailutuksen järjestämiseksi.
- ✓ Hankinnasta voidaan lähettää ”heräteviesti” tiedoksi sähköpostilla jo valmiiksi tunnetuille toimittajille ilmoituksen julkaisemisen yhteydessä.
- ✓ Tarjousajan päätyttyä voittaja valitaan saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella ennalta määriteltyjen kriteerien perusteella. Tarjoukset käsitellään tarjouspyynnössä kuvailulla tavalla.
- ✓ Myöhästyneitä tarjouksia ei oteta huomioon.
- ✓ Tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset hylätään.

- ✓ Tarjoajia voidaan pyytää selventämään tai täydentämään tarjouksissa olevia tietoja ja asiakirjoja. Tämä tarkoittaa asiavirheiden tarkistamista tai puuttuvien liitteiden täydentämistä, sen sijaan hinnasta neuvottelu on kiellettyä.
- ✓ Kilpailutetusta hankinnasta tehdään hankintapäätös, josta käy ilmi kuvaus hankintaprosessista, perustelut, hinta ja valittu toimittaja.
- ✓ Perusteluissa ilmoitetaan hylkäämisen perusteet, jos joku tarjoaja tai tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu.
- ✓ **Kaikki hankinta-/viranhaltijapäätökset tehdään Cludia Kilpailutusjärjestelmässä asiasta päättävän viranhaltijan toimesta.**
- ✓ **Toimielinten hankintapäätökset käsitellään päätöksentekojärjestelmässä.**
- ✓ Päätösten tiedoksianto toteutetaan hankintatoimen puolesta niin viranhaltija- ja hankintapäätösten osalta. Toimielinten päätökset toimitetaan tiedoksi sähköisesti hankintatoimelle, joka tekee tiedoksiannon tarjoajille Cludia Kilpailutusjärjestelmän kautta.
- ✓ Hankintapäätöspöytäkirjat/viranhaltijat liitetään osaksi asianhallintajärjestelmää ja hankintatoimi lähettää hankintapäätöspöytäkirjan toimialueille tallennettavaksi. Myös hankintapäätöksen mahdolliset muutoksenhakuprosessin asiakirjat kirjaan ao. asianumerolle.
- ✓ Hankintapäätöksen tehnyt viranhaltija julkaisee päätöksen yleiseen tietoverkkoon kuntalaisten tiedoksisaannin ja päätöksen lainvoimaisuuden toteuttamiseksi.
- ✓ Hankintapäätökseen liitetään oikaisuohje. Määräaika hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen tekemiseen on tarjoajalla 14 päivää hankintapäätöksen tai muun hankintaa koskevan ratkaisun tiedoksisaannista.
- ✓ Voittaneen tarjoajan kanssa tehdään tarvittaessa sopimus, jossa kannattaa viitata yleisiin sopimusehtoihin.
- ✓ Sopimusta tai tilausta ei suositella tehtäväksi ennen oikaisuajan päättymistä.

Muuta tärkeää hankinnoissa huomioitavaa

- ✓ Tulevista hankinnoista kannattaa tiedottaa kaupungin tiedotuskanavissa (esim. nettisivuilla, some) jo ennen kilpailutusta.
- ✓ Hankinnoissa, joissa on todennäköisesti tarvetta tarjoajien verkottumiseen, voidaan järjestää tarjoajille tarkoitettu infotilaisuus. Tarjoajat voivat tarjota yhteisvastuullisesti ryhmittymänä, tai toimia toistensa alihankkijoina.
- ✓ Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjoamiseen ja kysymysten esittämiseen varattava aika ovat kaupungin päätettävissä.
- ✓ Aikatauluja määritettäessä on tärkeää muistaa, että sallimalla tarjoajille enemmän aikaa tutustua tarjouspyyntöön ja jättää tarjous saa laadukkaampia tarjouksia. Määrittele siis realistinen aika lisäkysymysten kysymiselle ja niihin vastaamiselle.
- ✓ Kysymykset esitetään sähköisen tarjousportaalin kautta ja sinne annetaan myös vastaukset. Mikäli toimielimet haluavat kommentoida kriteerejä, tulee tämä tehdä ennen kilpailutuksen julkaisua.

Pienhankinnoissa kohtuullisena aikana tarjousten tekemiselle voidaan katsoa **noin kaksi viikkoa**. Kiireellisissä tapauksissa hankinta voidaan toteuttaa tätä lyhemmissäkin ajassa.

Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun oikaistavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty. Hankintaoikaisu voidaan tehdä, vaikka sopimus olisi tehty.

Huomioi myös pienhankinnoissa tietosuoja-asetus hankintaohjeen mukaisesti.

Julkisuus

Hankinta-asioissa on noudatettava säädöksiä yleisten asiakirjojen julkisuudesta. Hankintapäätöksen jälkeen asiakirjat ovat asianosaisjulkisia ja hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen yleisöjulkisia. Tarjoajia tulee muistuttaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä, että salassa

pidettävä aineisto on eriteltävä tarjouksiin. Hinta ei voi olla liikesalaisuus eivätkä liikesalaisuuksia ole yleisesti tunnetut tiedot. Tarkista Julkisuuslaista salassa pitämisen peruste, mikäli asiakirjaa ei saa prosessin keskenollessa julkaista kaupungin edun tai liikesalaisuuden vuoksi.

Sopimuksen seuranta

Sopimukselle tulee nimetä vastuu- ja yhteyshenkilö. Sopimusten toteutumista tulee seurata aktiivisesti ja säännöllisesti. Laskutusvaiheessa tulee tarkistaa sopimushinnat, että ne täsmäävät sovittuun. Toimitettujen tavaroiden ja tuotettujen palvelujen tulee olla sellaisia, mitä on sovittu. Poikkeamatietoja tulee seurata, tilaajan on ilmoitettava toimittajalle toimituksessa ja/tai laskutuksessa havaituista puutteista ja virheistä sekä valvottava, että puutteet ja virheet korjataan asianmukaisesti.

5 KESTÄVÄT JA SOSIAALISET HANKINNAT JA INNOVATIIVISET HANKINNAT

Kemin kaupungin hankinnat toteutetaan **ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä ja vastuullisella tavalla**. Kaupungin hankinnoissa huomioidaan ympäristö- ja sosiaaliset kriteerit sekä mahdollistetaan pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin. Mitä hankinta-arvoltaan suuremmasta kilpailutuksesta on kyse, sitä enemmän ko. näkökohtia tulee ottaa hankinnan valmistelussa huomioon. Ratkaisu kriteerien käyttämisestä tehdään jokaisen hankinnan kohdalla tapauskohtaisesti. Toteuttamalla kestäviä hankintoja voidaan edesauttaa organisaation ympäristö- ja vastuullisuustavoitteiden saavuttamista sekä samalla tuottaa laadukkaita palveluita käyttäjille taloudellisesti järkevillä toimintatavoilla.

Ympäristökriteerien huomioiminen

Tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset voidaan ottaa huomioon tarjouspyynnössä. Tehokas tapa viestiä hankintayksikön kestävästä kehityksen tavoitteista on mainita ympäristöasiat jo tarjouspyynnön otsikossa. Hankinnoissa käytettäviä ympäristökriteerien tulee olla ympäristön kannalta merkittävimpiä, helppoja käyttää ja todentaa sekä tuotteiden/palveluiden saatavuus on yleensä hyvä.

Ympäristövaikutuksiin liittyvät määritelmät vaikuttavat kilpailutuksen onnistumiseen sen mukaan, miten niitä sovelletaan tarjouspyynnössä.

- ✓ Pakollisina vähimmäisvaatimuksina teknisissä eritelmissä taataan tuotteen tai palvelun tietty minimitaso.
- ✓ Jos hankintayksikkö haluaa kannustaa tarjoajia vielä parempaan suoritukseen, ympäristöasioita kannattaa asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteiksi.

Hankinnassa, jossa suunnitellaan käytettävän ympäristökriteerejä, tulee aluksi pohtia, mitkä kriteerit ovat hankinnassa tärkeitä. Pohdittavia kysymyksiä ovat:

- ✓ Mitkä ovat kaupungin tärkeimmät ympäristövaikutukset ja -tavoitteet?
- ✓ Mitkä ominaisuudet ovat kaupungille tärkeitä?
- ✓ Onko ympäristökriteerejä käytetty aiemmin?

Ympäristökriteerien käyttäminen kannattaa aloittaa 1-3 kriteerillä ja kokemuksen lisääntyessä ottaa tarpeen tullen ottaa uusia kriteerejä käyttöön tai nostaa jo käytettyjen kriteerien vaatimustasoa. Ympäristökriteerien huomioiminen on hyvä aloittaa soveltamalla olemassa olevia, hyväksi havaittuja ympäristömyötäisen hankinnan kriteerejä tai sellaisia kriteerejä, jotka havaittiin toimivaksi markkinaselvityksessä (toisin sanoen vaatimuksia, joihin tarjoajat pystyvät helposti vastaamaan). Tätä varten on hyvä tutustua kyseistä tuotetta tai palvelua koskeviin standardeihin tai ympäristömerkkien kriteereihin.

Elinkaarikustannukset hankinnoissa

Elinkaarikustannusten huomioiminen hankinnoissa koskee etenkin hankintaprosesseja, joissa otetaan huomioon hankinnan koko elinkaarikustannus eikä vain tuotteen, rakennusurakan tai palvelun hankintahintaa. Elinkaarikustannukset tarkoittavat kaikkia kustannuksia, joita tuotteen koko elinkaaren aikana aiheutuu. Laskemalla elinkaarikustannukset hankkijat voivat valita vaihtoehdon, joka on koko elinkaaren kannalta tarkasteltuna taloudellisin.

Elinkaaren aikaisia ympäristövaikutuksia voi ottaa huomioon hankintakohteen määrittelyssä joko toivottuna ominaisuutena (esimerkiksi puurakennus, biokaasuauto, uusiopaperi, uusiutuva sähkö) tai tiettyä tavoitetasoa kuvaavana toiminnallisena määrittelyinä (esimerkiksi korjattavuus, energiatehokkuus, sisäilmaolosuhteet).

Teknisten vaatimusten asettaminen

Teknisten vaatimusten on liityttävä hankittavaan tuotteeseen tai sen ominaisuuksiin. Hankintayksikkö voi myös tarkkojen teknisten eritelmien sijaan asettaa tuotteelle tai palvelulle toiminnalliset ympäristövaatimukset. Tällöin tarjouspyynnössä ei määritellä miten tulos saavutetaan, vaan toimintatapa jää tarjoajien ehdottamaksi.

Huomioitavia asioita tarjousten vertailussa:

- ✓ Hankintalain mukaan valintaperuste on nimeltään kokonaistaloudellinen edullisuus. Sen alla vertailu tehdään halvimalla hinnalla, edullisimmilla kustannuksilla tai hinta-laatusuhteella.
- ✓ Kilpailuttaminen hinta-laatusuhteella antaa mahdollisuuden vertailla muita kriteerejä kuin pelkkää ostohintaa. Se antaa siis paremman hinta-laatusuhteen tilaajalle.
- ✓ Tarjouspyynnössä voi pyytää tarjoajia ilmoittamaan esimerkiksi tarjottujen ratkaisujen energiankulutus, elinkaarikustannukset tai hiilidioksidipäästöt. Tarjouspyyntöön voi liittää tätä varten kaavakkeen, joka helpottaa tarjousten vertailua. Näin tarjoajat saavat samalla kuvan siitä, miten tarjouksia aiotaan arvioida.
- ✓ Arviointiperusteet ja niiden pisteytys on ilmoitettava selkeästi tarjouspyynnössä.
- ✓ Tärkeiksi katsotut perusteet painotetaan pisteytyksellä, jotta ne vaikuttavat valintaan. Tarjoajille voi myös antaa lisäpisteitä, jos ne tarjoavat esimerkiksi asetettuja vähimmäisvaatimuksia ekotehokkaamman ratkaisun.
- ✓ Referenssien käyttäminen kokonaistaloudellisuuden vertailuperusteena ei ole suotavaa elleivät perusteena ole niiden laadulliset ominaisuudet. Vertailun tulisi silloin kohdistua siihen, mitä referenssikohteissa todellisuudessa toteutettiin ja mitä palautetta suorituksesta on saatu. Vertailuperusteena tulisi silloin olla tarjoajan kyky toteuttaa juuri kyseinen palvelu.

Huomioita asioita sopimuksista ja ympäristö- ja sosiaalisten kriteerien käyttämisessä hankinnoissa:

- ✓ Lyhyt sopimuskausi merkitsee toimittajalle suurempaa riskiä. Varsinkin silloin kuin julkinen hankintayksikkö investoi uuteen ratkaisuun, olisi suotavaa, että sopimuskausi olisi normaalia pidempi.
- ✓ Sopimuksen synnyttyä on tärkeä vaalia niin sopimuksen toteutumista kuin toimittajasuhteita. Kaikkien sopimusehtojen ei tarvitse toteutua heti tarjousvaiheessa, vaan tilaaja voi antaa tarjoajalle mahdollisuuden kehittää toimintaansa sopimuksen olemassaolon aikana.
- ✓ Toimittaja voi esimerkiksi kehittää toiminnalleen ympäristöjohtamisjärjestelmän tai kouluttaa henkilöstöään taloudelliseen ajotapaan sopimuskauden aikana.
- ✓ Sopimusaikaiset kannustimet ja muut erityisehdot on hankintalain mukaan ilmoitettava jo tarjouspyynnössä. Sopimukseen on myös hyvä kirjata, miten sitä aiotaan seurata.
- ✓ Hankintaprojekteissa riskienhallinta on keskeistä. Lähtökohtana esimerkiksi energiansäästöpalveluissa (ESCO) ja elinkaarihankkeissa on, että toimittaja kantaa riskin toteutuksen onnistumisesta ja säästöjen syntyisestä koko sopimuskauden ajan.
- ✓ Sopimuksen seuranta on osa organisaation laadun ja ympäristöasioiden hallintaa. Hankintojen seuranta on tärkeää toiminnan jatkuvan parantamisen varmentamiseksi. Seurannan puutteellisuus voi saada toimittajat suhtautumaan välinpitämättömästi asetettuihin vaatimuksiin.
- ✓ Hyvin dokumentoitu hankinnan seuranta on pohjana seuraavaa hankintaa suunniteltaessa. Myös virheet ovat osa oppimisprosessia. Tällä tavoin julkishallinnon toimintaa ja palveluja pystytään kehittämään. Seurantaan on varattava aikaa ja voimavaroja.

Sosiaaliset näkökohdat

Sosiaalisilla näkökohdilla tarkoitetaan mm. seuraavia asioita:

- ✓ työllisyysmahdollisuuksien luominen nuorille, pitkäaikaistyöttömille ja ikääntyneille
- ✓ ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeudet
- ✓ sosiaalinen osallisuus
- ✓ yhdenvertaiset mahdollisuudet

Hankinnoilla voidaan vaikuttaa myös esimerkiksi vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevien henkilöiden työllistämiseen. Sosiaalisten kriteerien käyttämistä voidaan tehdä pakollisina vaatimuksin

tai pisteytettävänä asioina tai näitä yhdistelemällä. Alla olevassa esimerkissä on kuvattu työllistämisehtokriteeri:

”Tarjoajan on työllistettävä pitkäaikaistyötön vähintään x kuukaudeksi tai ottamaan työharjoitteluun opiskelijan vähintään x kuukaudeksi. Mikäli tarjoaja kykenee työllistämään useamman kuin yhden pitkäaikaistyöttömän tai ottamaan työharjoitteluun useamman kuin yhden opiskelijan, saa siitä laatuvertailussa x pistettä.”

Työllistämisehtojen soveltaminen sopii parhaiten palvelu- ja urakkahankintoihin, kuten

- ✓ sosiaali- ja terveysalan hankintoihin
- ✓ rakentamiseen, korjaukseen sekä kunnostamiseen liittyviin hankintoihin
- ✓ kuljetuspalveluhankintoihin
- ✓ siivous- ja ateriapalveluiden hankintoihin.
- ✓ suuriin materiaalihankintoihin, esimerkiksi IT-hankinnat.

Kemin kaupungin työllisyyspalvelut auttavat tarjoajaa sopivan henkilön rekrytoinnissa, palkkatuen hakemisessa. Myös Kemi-lisä on käytettävissä voimassaolevien kriteerien puitteissa.

Pienten ja keskisuuren yritysten huomioiminen

Julkisten hankintojen kohdentumisella voi olla merkittävä vaikutus alueellisella ja paikallisella tasolla elinvoimaisuuteen ja taloudelliseen aktiivisuuteen ja kehitykseen. Hankintalain mukaan paikallista yritystä ei saa suosia, vaan kaikilla tarjoajilla pitää olla samanlaiset mahdollisuudet tarjota. Pk-yritysten huomioimista hankinnoissa voidaan edistää esimerkiksi:

- ✓ markkinakartoituksilla
- ✓ jakamalla hankinnat pienempiin osiin
- ✓ laadullisilla kriteereillä
- ✓ antamalla riittävät määräajat tarjousten tekemiseen
- ✓ tiedottamalla hankinnoista hyvissä ajoin.

Kestävien ja sosiaalisten kriteerien käyttämisestä hankinnoissa löytyy lisää tietoa tämän ohjeen luvussa Dokumentit, linkit ja lisätiedot.

6 CLOUDIA PIENHANKINTAJÄRJESTELMÄ

Cloudia Pienhankintajärjestelmää käytetään hankinnoissa seuraavasti:

- Ota yhteyttä kaupungin hankintatoimeen hankinnan kilpailuttamiseksi tai pyydä käyttäjätunnus ja salasana Cloudia Pienhankintapalvelun pääkäyttäjältä (kaupungin hankintatoimi).
- Kirjaudu järjestelmään osoitteessa <https://kilpailutus.cloudia.fi/>
- Cloudia Pienhankintapalvelun oikeassa ylälaudassa on tukiportaali, josta löydät ohjeistusta Cloudia Pienhankintajärjestelmän käyttöön sekä kirjallisesti että videon muodossa.
- Kun olet tutustunut ohjeisiin ja valmiina aloittamaan tarjouspyynnön suunnittelun, valitse kohta Kilpailutusjärjestelmä.
- Tutustu mallipohjiin: etsi löytyykö nyt hankittavaa tuotetta tai palvelua lähellä olevaa tarjouspyyntöä ja tutustu siihen. Selaa myös muita mallipohjia niin voit saada ajatuksia mm. laadun määrittämiseksi tarjouspyyntöön. Samoin jos löydät samankaltaisen jo tehdyn tai keskeneräisen hankinnan, voit ottaa sen pohjaksi omaan hankintaasi.
- Vie hankinta läpi Cloudian tukiportaalissa olevien neuvojen sekä syöttökenttien info-ohjeita noudattaen.
- HUOM! Tarjoajat käyttävät järjestelmää osoitteessa <https://pienhankintapalvelu.fi/>

7 DOKUMENTIT, LINKIT JA LISÄTIEDOT

Hankintoihin liittyvät kaupungin omat dokumentit

[Kemin kaupunkistrategia 2030](#)

[Kemin kaupungin hallintosääntö](#)

Kemin kaupungin pienhankintaohjeet

Kemin kaupungin hankintaohjeet kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa

Tietosuoja

http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3362

Liite Henkilötietojen käsittelyn ehdot, tarjouspyynnön/ sopimuksen liite (mallilomake)

<https://www.kuntaliitto.fi/laki/julkisuus-ja-tietosuoja/tietosuoja-asetus>

Yleiset linkit ja dokumentit

[Hankintalaki](#)

[Tietoa julkisista hankinnoista](#)

[Julkisuuslaki 621/1999](#)

Yleiset sopimusehdot

[JYSE 2014 Palvelut](#)

[JYSE 2014 Tavarat](#)

[JIT 2015, ICT –hankinnat](#)

[YSE 1998, rakennusurakkasopimukset](#)

[KSE 2013 konsulttisopimukset](#)

Ympäristö- ja sosiaaliset kriteerit

[Motivan Hyvän hankinnan ABC-lista](#)

[Motiva Kestävät julkiset hankinnat](#)

[HankintaKeino](#)

[Hanki ja Työllistä!](#)

SANASTO PIENHANKINNOISSA

Hankinnan tarkoituksenmukaisuus

Mieti mitä haluat hankinnan lopputulokseksi. Ts. millainen tavara tai palvelu vastaa käyttäjän tarvetta ja miten tähän tarpeeseen saadaan vastattua kustannustehokkaimmalla tavalla.

Hintatiedustelu

5 000 – 10 000 euron suoramarkkinointi tehdään hintatiedustelun jälkeen. Hintatiedustelun teossa voidaan hyödyntää esim. Clouidia Pienhankintajärjestelmää, kysyä hintoja sähköpostitse tai selvittää hintoja esimerkiksi internetistä.

Puitejärjestely

Puitejärjestely on sopimuskokonaisuus, joka tehdään yhden tai useamman toimittajan sekä hankintayksikön välille. Järjestelyn tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtävien hankintasopimusten ehdot.

Suoramarkkinointi

Alle 5 000 euron suoramarkkinointi tehdään suoraan yhdeltä toimittajalta ilman kilpailutusta. Mikäli hankinnan hintataso tunnetaan, voi tehdä suoran tilauksen. Mikäli hankinnan hintatasoa ei tunneta, se tulee varmistaa. Hintavertailua voidaan tarvittaessa tehdä esimerkiksi selvittämällä hintatasoa puhelimitse tai perustuen lehti-ilmoituksiin tai verkkokauppojen päivähintoihin.

Tarjouskilpailu

Tarjouskilpailussa hankinnan sisältö määritellään tarjouspyyntöön ja toimittajat tarjoavat tarjouspyynnön mukaisesti. Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti.

Yhteishankintasopimus

Kaupunki voi olla mukana Hansel Oy:n tai muussa yhteishankintasopimuksessa, jossa on kilpailutettu valmiiksi tietyt tavarat tai palvelut. Näin ollen kunnan ei tarvitse itse kilpailuttaa näitä, vaan voi tilata suoraan ko. tavaroita ja palveluja tarpeensa mukaisesti. Tarkista, että onko haluamasi tuote/palvelu jo kilpailutettu ennen uuden tarjouskilpailun tekemistä (kaupungin hankintatoimi).

